

Etik Kavramı ve Biyotetik

Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ
Bartın Üniversitesi

İçindekiler

- Etik Kavramı
- Ortak Etik Kurallar(değerler)
- Etik Sistemleri
- Biyoetiğe Giriş

ETİK KAVRAMI

1.1 Etik Tanımı

- Günümüzde etik kavramı, daha çok iş hayatı içerisindeki davranış biçimlerini irdeleyen, düzenleyen bir disiplin olarak görülmektedir.
- Ahlak kavramı ise, kişilerin sosyal yaşam içerisindeki ilişkilerini düzenleyen bir disiplin olarak görülmektedir.

ETİK KAVRAMI

1.1. Etik Tanımı

Etik; töre bilimi, ahlak bilimi,

Etik, insanın bütün davranış ve eylemlerinin temelini araştırır.

ETİK KAVRAMI

1.1. Etik Tanımı

Etik, iyi yönetimin temelidir.

Etik Haftası

25-31 Mayıs 2008

Dürüstlük

Saydamlık

Tarafsızlık

Hesap Verebilirlik

Kamu Yararını Gözetmek

T.C. BAŞBAKANLIK

KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURULU

www.etikkurul.gov.tr

etikkurul@basbakanlik.gov.tr

ETİK KAVRAMI

1.1. Etik Tanımı

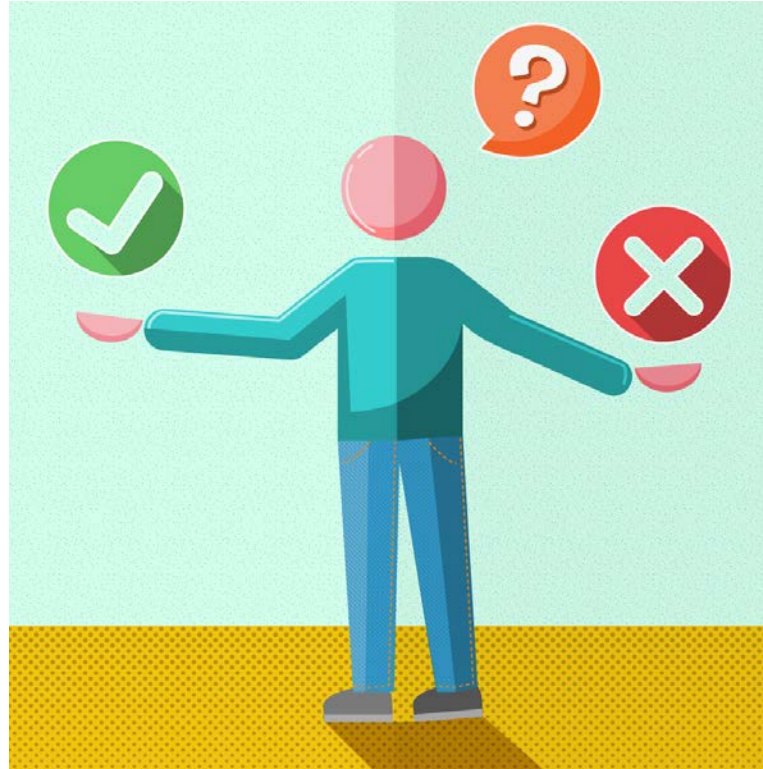
Etik kutsaldır; çünkü aynı kıymette eşi yoktur ve başka

hiçbir çeşit kıymetle ölçülemez.

ATATÜRK

SİZCE ETİK NEDİR?

- Çevrenizdeki Gelenek, Görenek, Örf Adetler nelerdir?
- Bağlılık Durumunuz Nedir?

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

- Ahlak; bir toplumun iyi ya da kötü olarak kabul edilen davranışları belirleyen yazısız kurallar bütünüdür. İnsanın doğru ve yanlış, olumlu ve olumsuz, iyi ve kötü olarak nitelendirdiği davranışlarıyla ilgilidir.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

- Ahlak kuralları, değişen toplumsal koşullar karşısında daha esnektir ve daha kolay değişebilme özelliğine sahiptir.
- Ahlak; İnsanların birbirleriyle veya devletle olan ilişkilerinde kendilerinden yapmaları istenen davranışlarla toplum düzenini sağlayan bir kurallar ve normlar bütünüdür, yani toplumsal bir olgudur.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlaki Gelişim Süreci

Bilezikleri için öldürmüştü

Eyüp'te, 3 aylık hamile Sakine Yıldız Konak'ı 7 bileziği için öldürdükten sonra kaçan katil zanlısının, öz amcasının oğlu Abdülkerim Yıldız olduğu ortaya çıktı.

Bunlar insan olamaz

Afet bölgesinde yağma yapan leş kargalarını linçten polis kurtardı

Yine anne cinneti!

ABD Florida'da cinnet geçiren bir anne önce evdeki küçük çocuğunu öldürdü, kilisedeki diğer çocuğunun hayatı ise cebindeki İncil sayesinde kurtuldu!..

ABD'de cinayetler serisi

Son iki hafta içinde işlenen korkunç cinayetler ülke gündemine oturdu. Yetkililer toplam 17 kişinin vahşice öldürüldüğü cinayetler karşısında ne yapacağını şaşırды. Halk ise korku ve panik içinde...

Oğlu para için öldürmüştü

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

- Ahlak, kişi vicdanının belirli hareketleri “doğru” ve “iyi” olarak vasıflandırmasıdır.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

- Ahlak ve hukuk kuralları arasındaki fark, ahlak kurallarının dağınık, örgütlenmemiş nitelik taşımasına karşılık, hukuk kurallarının toplu, örgütlenmiş ve sistemli olmasıdır.
- Ahlak ve hukuk kuralları arasında **yaptırım** farkı vardır.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

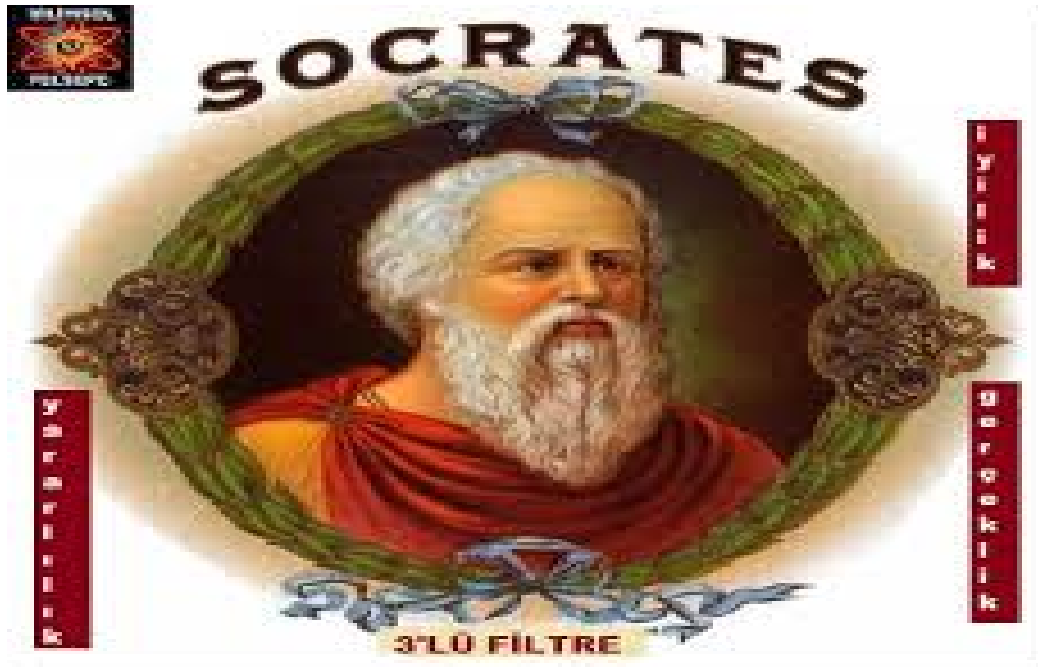
Etik kavramı, eski çağlardan itibaren üzerinde düşünülüp tartışılan bir felsefe disiplini olmuştur.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

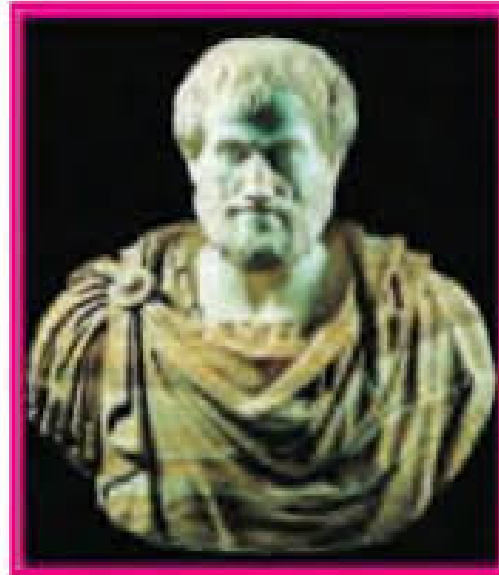
Sokrates (İ.Ö. 469-399) 'in ahlak öğretisi; “İnsanın temel amacı erdeme ulaşmak olmalıdır. Erdem ancak bilgelikle mümkündür.” olarak ifade edilir.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

Aristo (İ.Ö. 385-322) ya göre ise; “**Topumlarda yönetenler ile yönetilenler arasında bir ayırım yapılması ahlakîdir.**” demiştir.

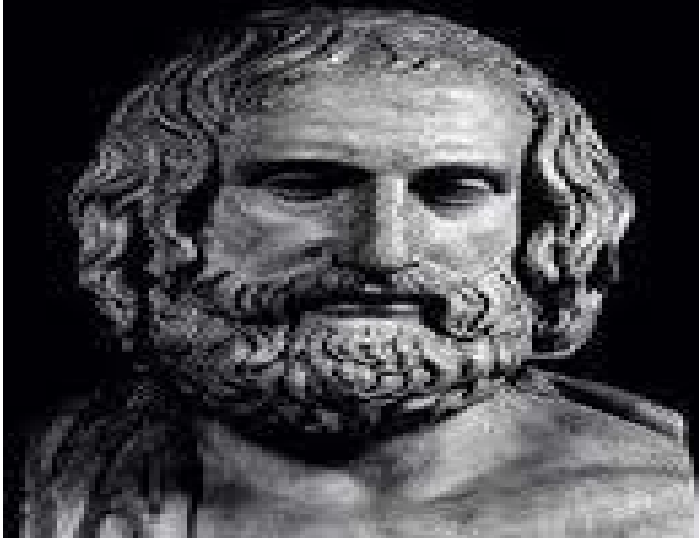

Aristoteles

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

Protagoras (İ.Ö. 482-323) ya göre ise; “Herşeyin ölçüsü insandır. Genel geçerliliğe sahip doğrular yoktur. Doğrular ve yanlışlar insandan insana değişir” demiştir.

“Kesin bilgi diye bir şey yoktur. Yayıyalım.”

- Protagoras

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlakî Gelişim Süreci

Machiavelli (1469-1527) 'in ahlak öğretisi; “Amaca ulaşmak için her araç meşrudur.” olarak ifade edilir.

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlaki Gelişim Süreci

Nietzsche (1844- 1900) 'ye göre ise “Erdem kadar erdemsizlik de normal karşılanmalıdır. Ahlaki ölçüler ve normlar koymak saçma ve gereksizdir.”

ETİK KAVRAMI

1.2. Ahlaki Gelişim Süreci

Kohlberg'in ahlaki gelişim evrelerine göre birey;

- Gelenek öncesi dönem
 - Bağımlı evre, Çıkara dayalı alışveriş evresi
- Geleneksel Düzey
 - Karşılıklı Kişiler arası beklentiler ve uyum
- Gelenek ötesi ve ilkelere dayalı düzey
 - Toplumsal anlaşma, yararlılık ve bireysel haklar

Güzel ahlak;
cömertlik, bağışlayıcılık,
sabır ve tahammüldür.

HASAN-I BASRİ

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

1. Doğruluk, Dürüstlük

GÜNÜN SÖZÜ

Kaybetmeyi ahlaksız bir kazanca tercih et. İlkinin acısı bir an, ötekinin vicdan azabı bir ömür boyu sürer. Bazı idealler o kadar değerlidir ki, o yolda mağlup olman bile zafer sayılır. Bu dünyada bırakacağın en büyük miras **dürüstlüktür...**

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

2. Güvenilir Olma

Kimsenin
senin yanında
görünmesine
güvenme.

Karşına geçmesi için
1 ADIM
Düşman olması için
1 LAFIN yeter.

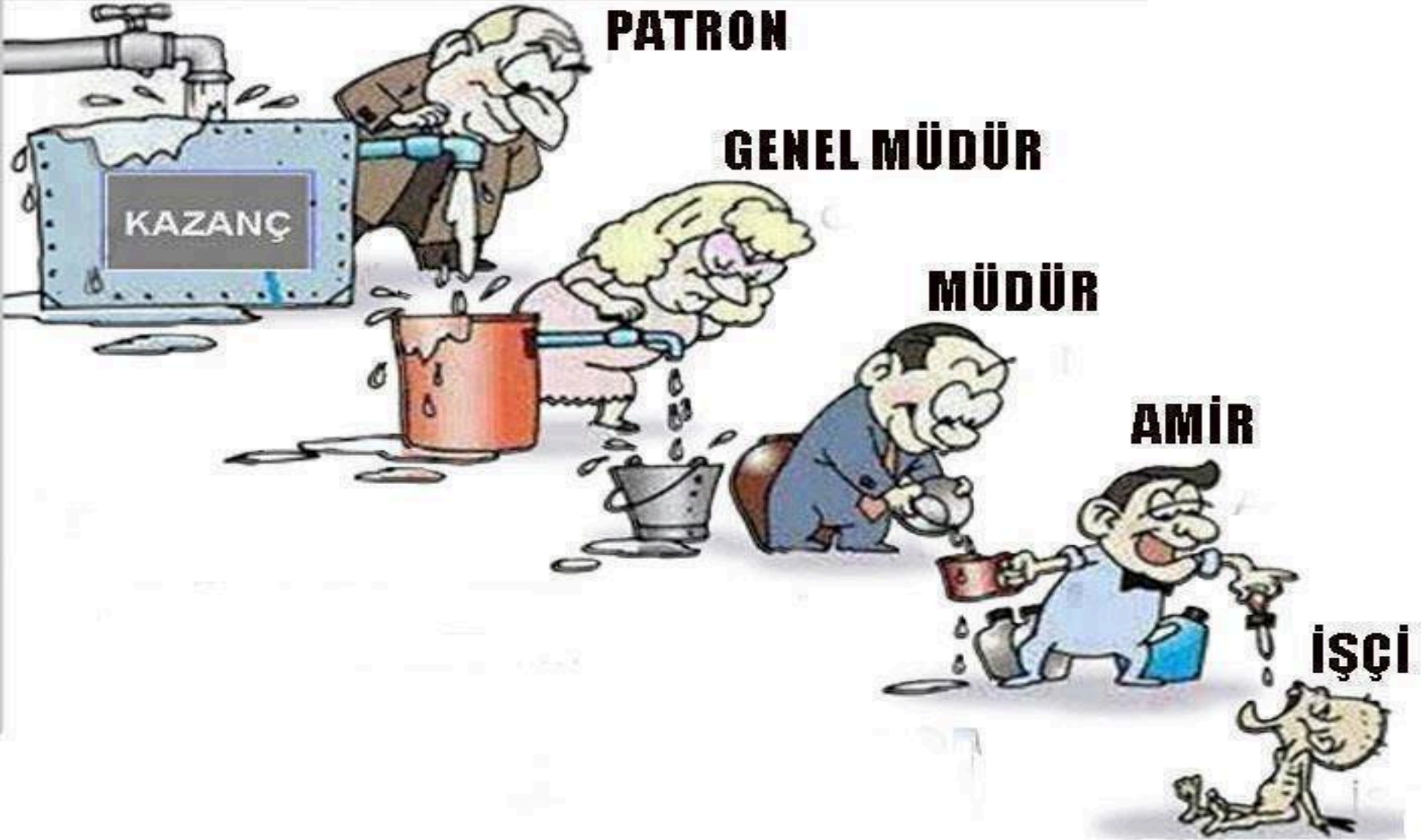
ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

3. Sadakat

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

4. Adalet

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

5. Başkalarına Yardım Etme

**BİZLERİ
YÜCELTEEN
DEĞERLERİMİZDİR.**

SEVGİ

SAYGI

HOŞGÖRÜ

DÜRÜSTLÜK

MERHAMET

SORUMLULUK

YARDIMLAŞMA

VATANSEVERLİK

MİSAFİRPERVERLİK

ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK

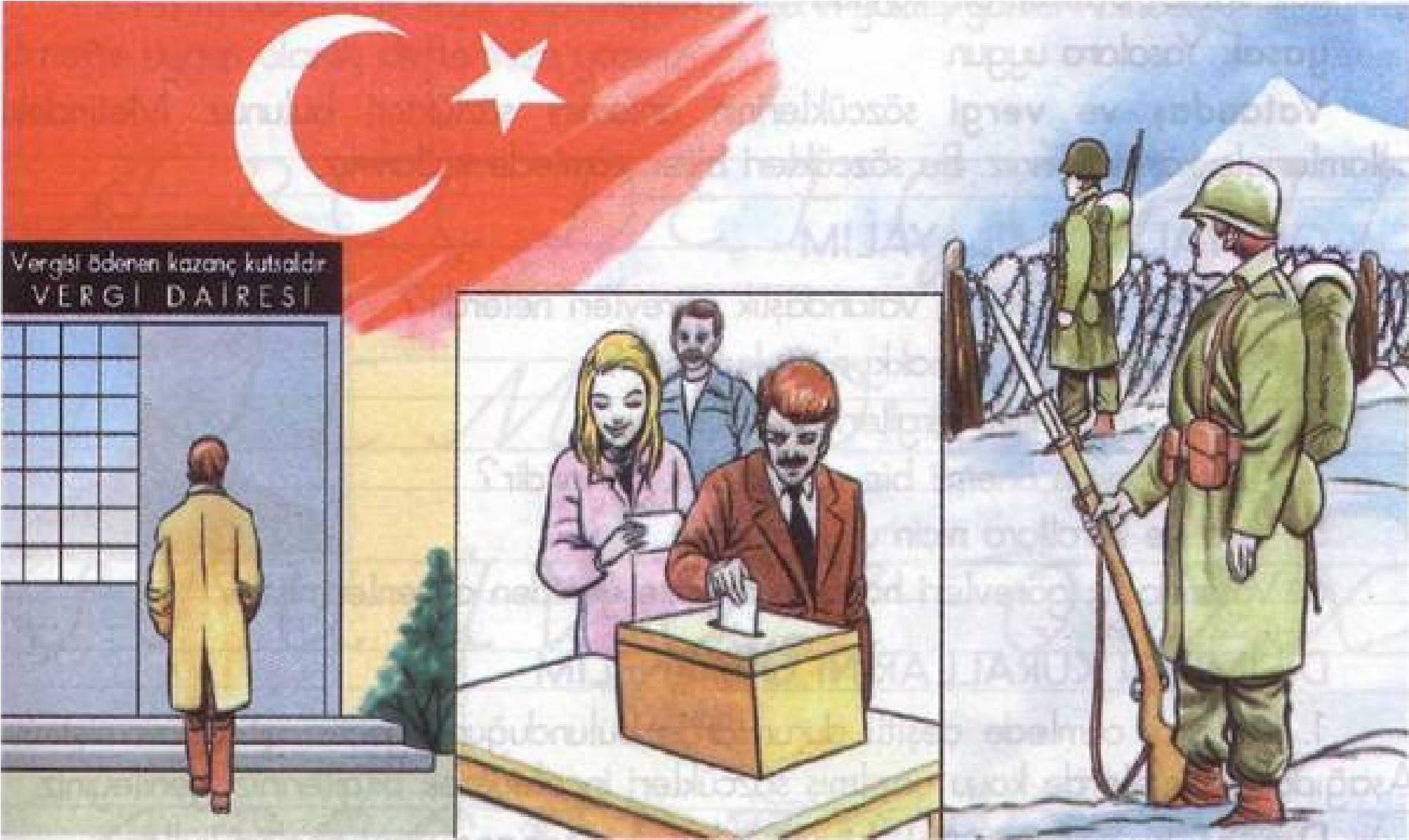
ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

6. Başkalarına Saygı Gösterme

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

7. Vatandaşlık Sorumluluğuna Sahip Olma

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

KOTLARIM
ARTIK TÜRK VATANDAŞISINIZ.
NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

N'OLCAK
BU MEMLEKETİN
HALİ?

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

8. Yalan Söylememe

**Bir çocuğa;
"YALAN SÖYLEME" demeyin.
Doğruyu söyle deyin..
Birincisinde Suçlamış,
İkincisinde Yol
Göstermiş olursunuz..
Victor Hugo**

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

9. Başkasının Hakkını Yememe

**HAKLARINIZI
BİLİYORMUSUNUZ**

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

10. Karşısındaki Güç Durumundan Yararlanmama

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

11. Acısı Olanın Acısını Paylaşma

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

12. Dayanışma

İnsanlar birbirine yardımdan el geçtikleri gün insanlık yok olur. Karşılıklı dayanışma olmazsa toplumlar olmaz
Walter SCOTT

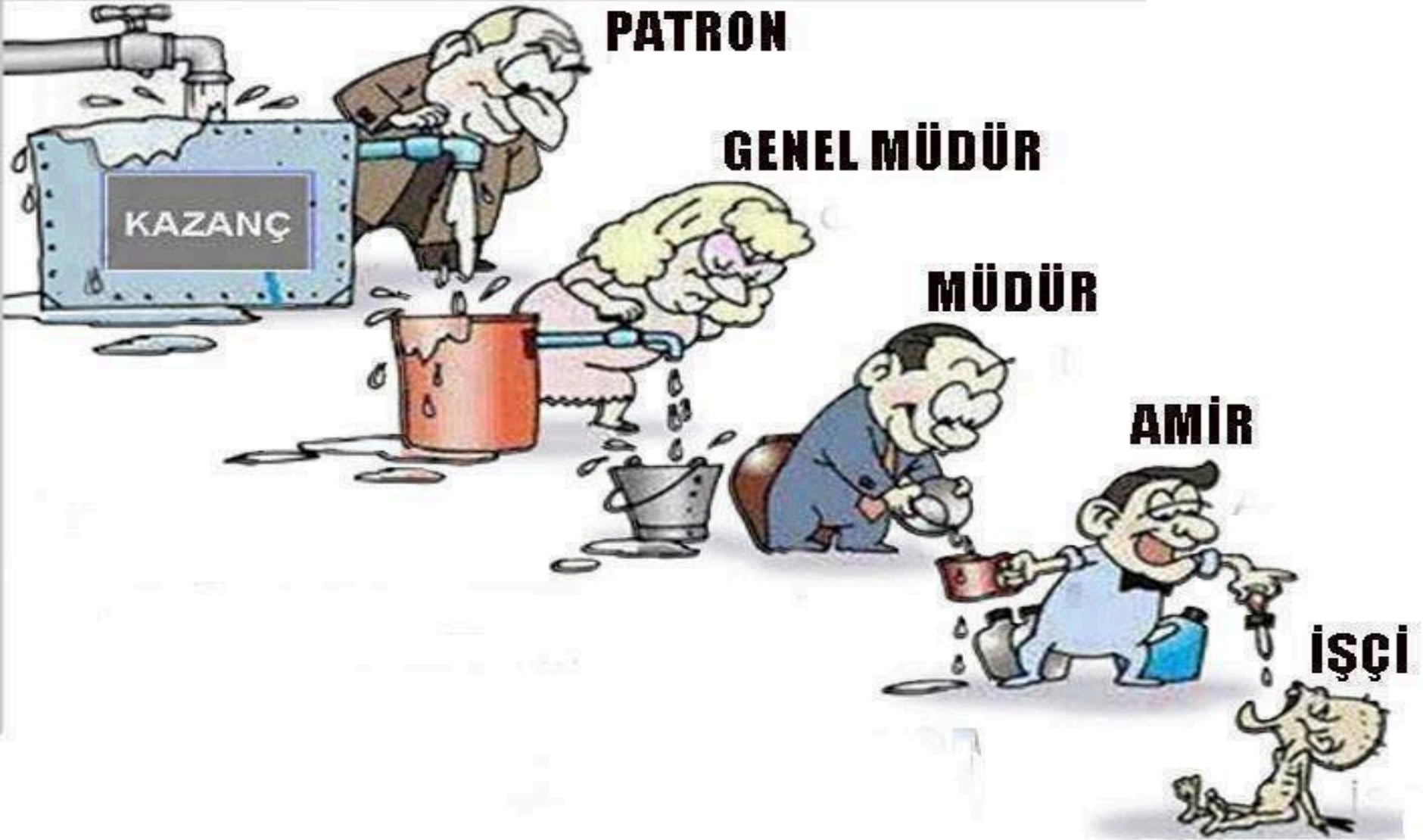
ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

13. Bireylerin Eşitliğinin Kabul Edilmesi

ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

14. Kaynakların Adil Dağıtılması

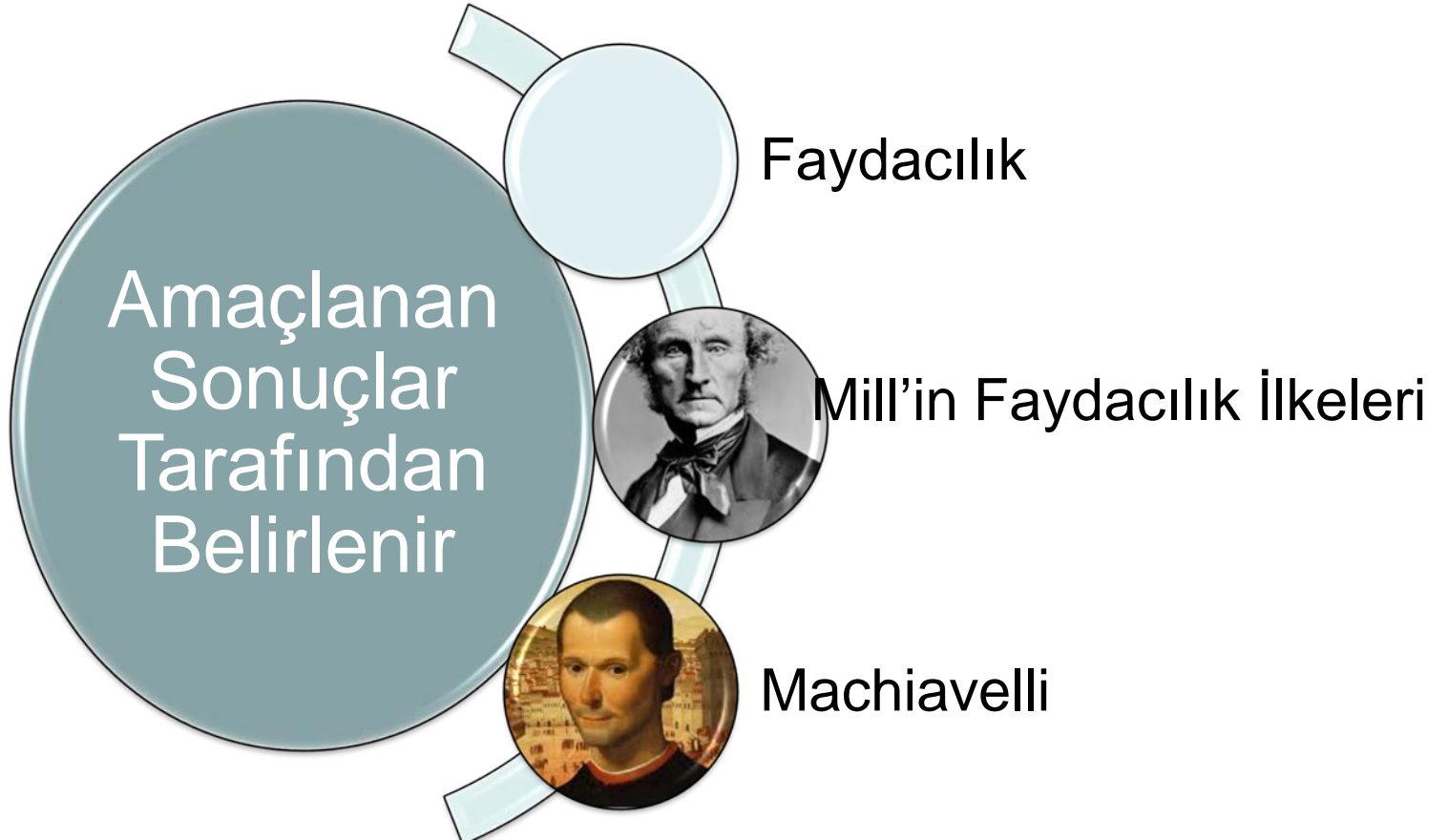
ORTAK ETİK KURALLAR (DEĞERLER)

15. Mükemmeliyeti Arama

ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK SİSTEMLERİ 1. Amaçlanan Sonuçlar Etiği

ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK SİSTEMLERİ

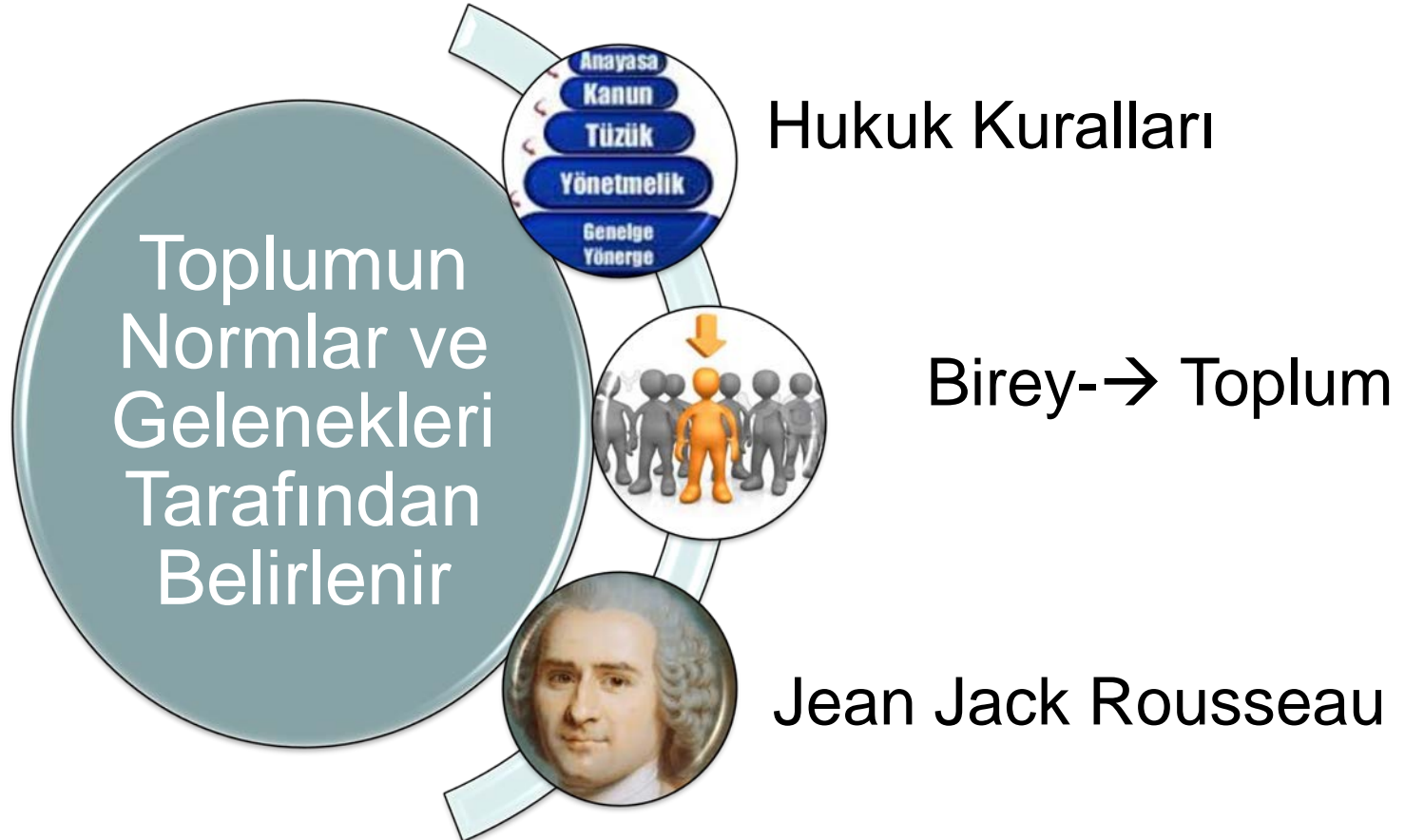
2. Kural Etiği

ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK SİSTEMLERİ

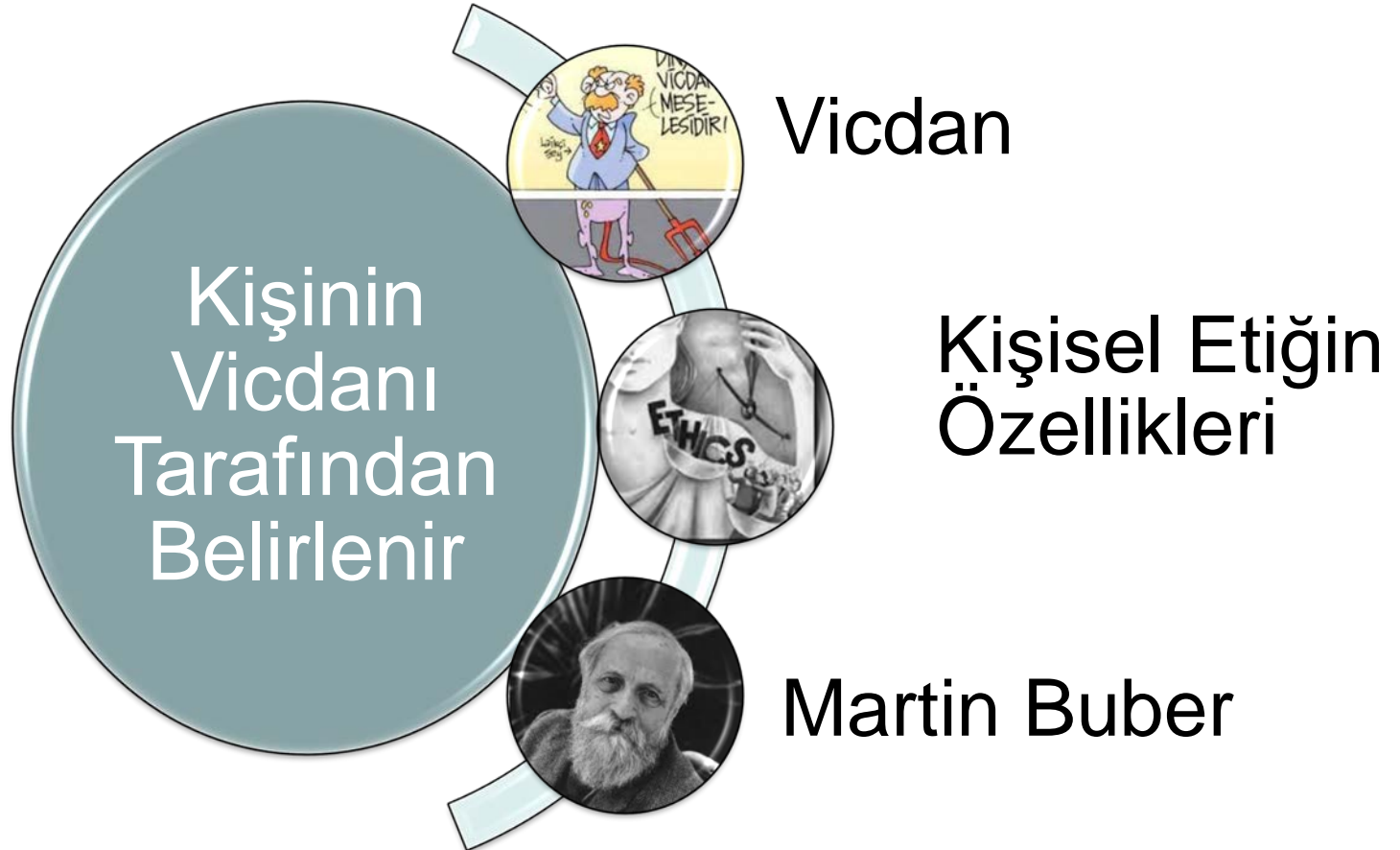
3. Toplumsal Sözleşme Etiği

ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK SİSTEMLERİ

4. Kişisel Etik

ETİK SİSTEMLERİ

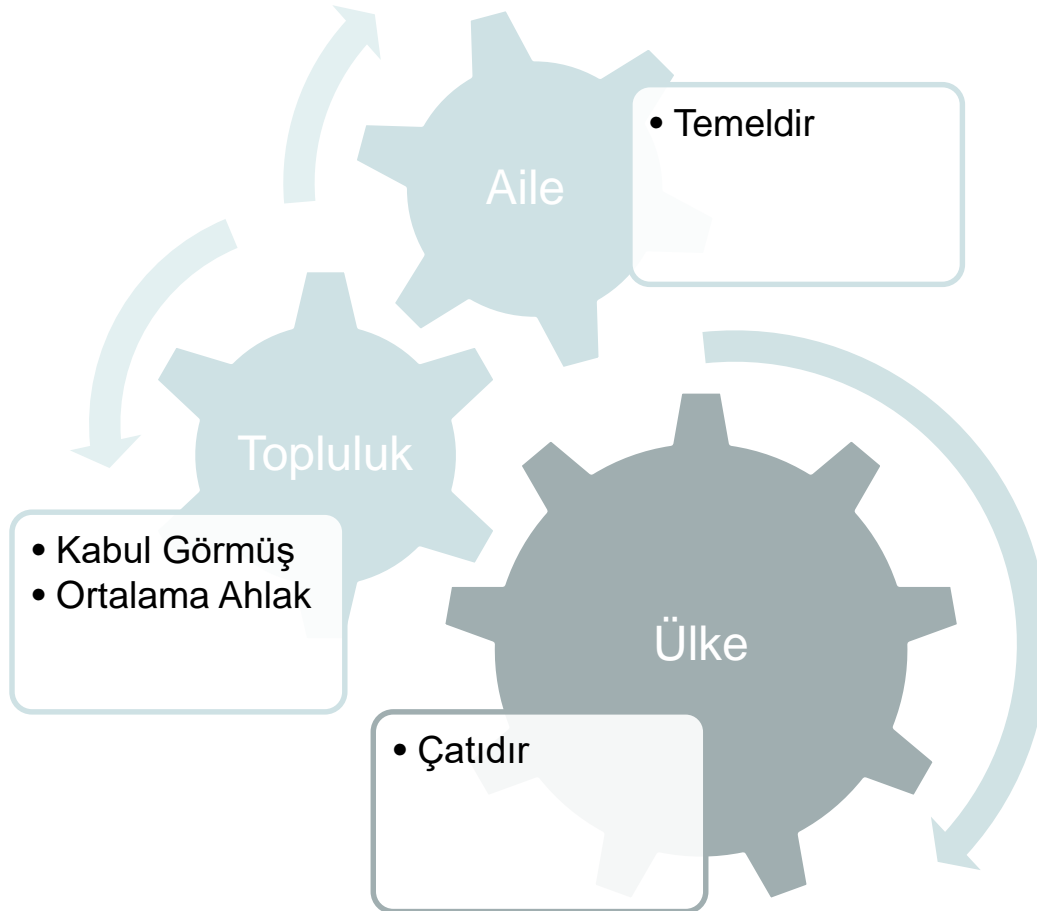
1.3.ETİK SİSTEMLERİ

5. Sosyal Yaşam Etiği

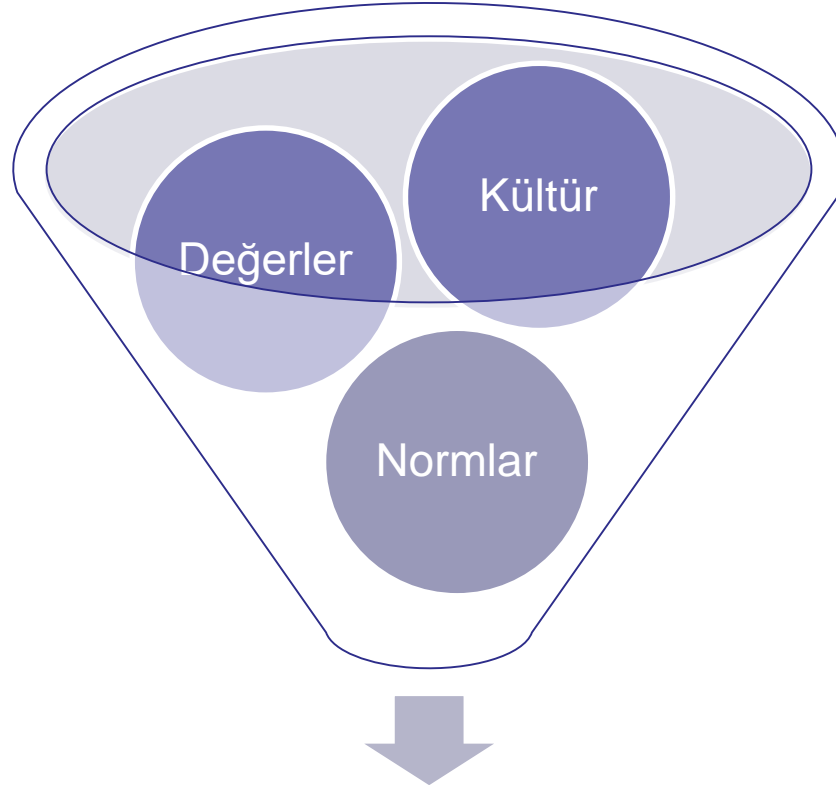
ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK - TOPLUM İLİŞKİSİ

ETİK SİSTEMLERİ

1.3.ETİK - TOPLUM İLİŞKİSİ

Etik Davranışların Temeli

1.4.Etik Değerlere Uygun Davranmanın Sonuçları

1.4.Etik Değerlere Uygun Davranmamanın Sonuçları

**Siz B y klerinize Nasıl
Davranırsanız, İleride
Çocuklarınız da Size  yle
Davranacaktır.**

THALES

**Kendi evinizde iken ailenize,
Sokakta iken gelip geçenlere,
Yalnızken kendinize
saygılı olunuz**

DEMETRİOS

Biyoetiğe Giriş

- Biyoetik, biyotıp, çevre ve sosyal bilimler alanında önemli ilerlemelerin sonucu olarak ortaya çıkmış yeni bir sahadır.
- Bu ilerlemeler öncelikli olarak doğa, insan bedeni ve insan zihninin korumasızlığı; korunan ve gelişen insan yaşamları ile ilgili yapılabilecek her hangi bir müdahalenin o canlıların yapısını sonsuza dek değiştirecek gibi görünmesi, genişleyen bilimsel anlayışın ve teknolojik ilerlemenin yeni bir dünyasını ortaya çıkardı.
- Bu durum her ne kadar yeni dünyanın yeni problemleri olarak görünse de bu ilerlemelerle ortaya çıkan soru çeşitleri insanlığın cevabını aradıkları en eski sorular arasında yer almaktadır.

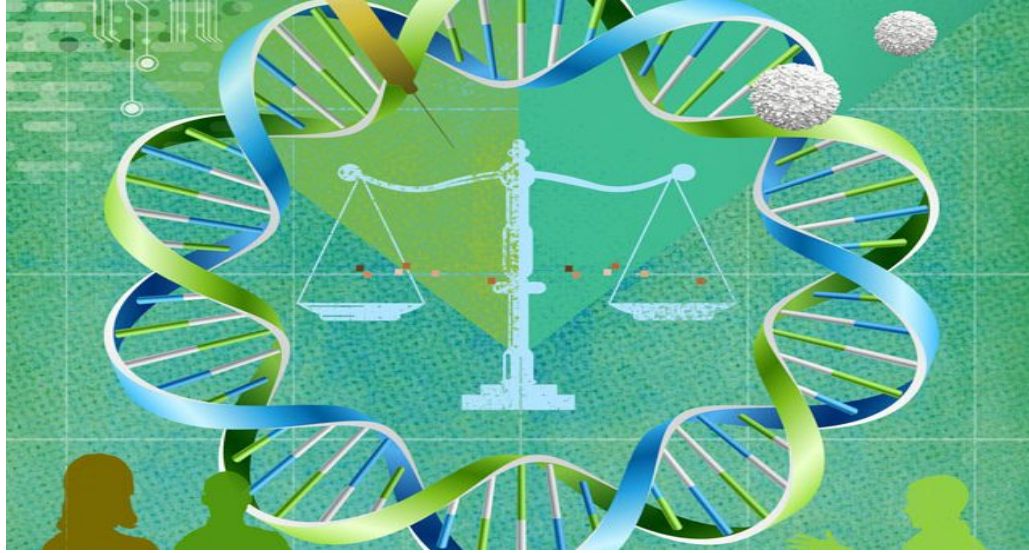
Biyoeitiğe Giriş

- Bu da hayat, ölüm, acıya dayanma, acı çekme, hayatı yönetecek düzen ve güç gibi kavramların yanı sıra sağlığını ve iyiliğini sağlamada birbirimize ve doğaya karşı görevlerimizin de yeniden tanımlanması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

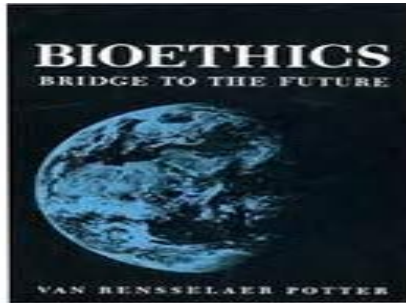
Biyoetiğe Giriş

- Biyoetik, tıp, sağlık hizmetleri, genetik ve biyoloji alanlarında ortaya çıkan etik sorunlara ahlak felsefesinin yöntem ve ilkelerinin uygulanmasıyla bu sorunların araştırılmasıdır

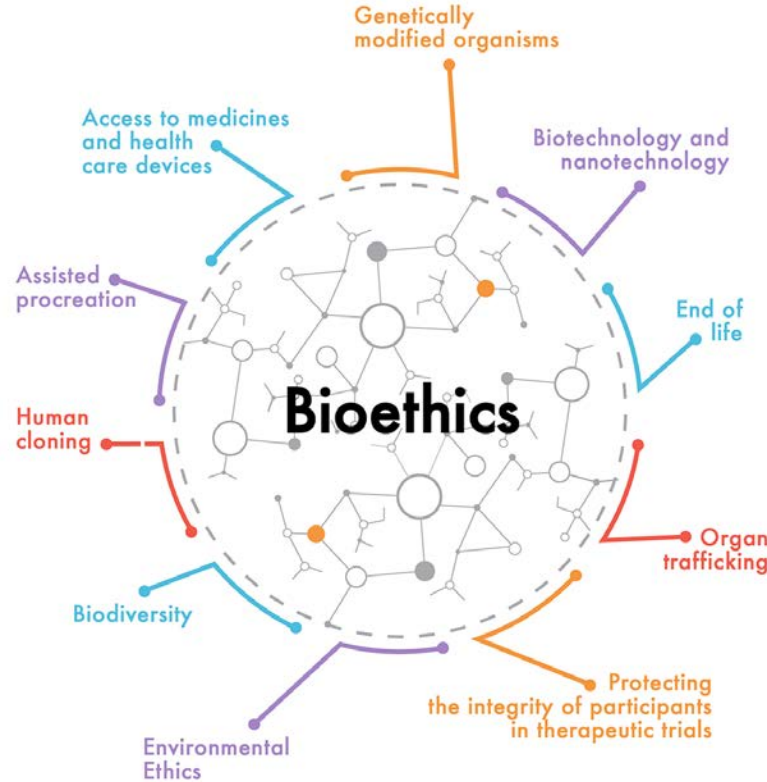
Biyotiğe Giriş

- Biyotiğin tarihsel olarak ortaya çıkışı 1960'lara rastlamaktadır.
- 1960'lar organ nakli, böbrek diyalizi, doğum kontrol hapı, doğum öncesi teşhis, suni solunum aygıtı ve tıbbi kürtajın ortaya çıkışı gibi biyotıp alanında önemli teknolojik ilerlemelerin yaşandığı bir dönemdir.
- Biyotetik terim olarak ilk defa 1971 yılında Bioethics: Bridge to the Future adlı kitabın başlığında Van Rensselaer Potter tarafından kullanılmıştır.

Biyoeğe Giriş

- Biyoetik meselelerin çeşitliliğinden dolayı şüphesiz birden fazla metodolojiye ihtiyaç duyulmaktadır.
- Biyoetik araştırmasının dört genel başlık altında sınıflandırılabilceği ileri sürülmektedir.

Biyoeitiğe Giriş

- Bunlardan ilki alanın dűşünsel temelleriyle ilgilenen teorik biyoetikdir.
- Buna göre sorgulanan biyoetiğin ahlaki kaynakları nelerdir ve biyoetikte ne çeşit ahlaki hükümler bulunmaktadır.
- Buradaki tartışma biyoetiğin temellerinin fen bilimlerinin uygulama ve geleneğinde bulunması gerektiği mi yoksa felsefi ve teolojik başlangıç noktalarına sahip olduğu mu tartışmasıdır.
- Felsefeciler ve teologlar bu girişimde önemli bir yere sahiptir, fakat bu alanlardaki amaç ve gelişmeleri anlamak için de fen bilimlerinin geçmişi ve uygulamalarından daha fazla yararlanılmaktadır.

Biyoeetiğe Giriş

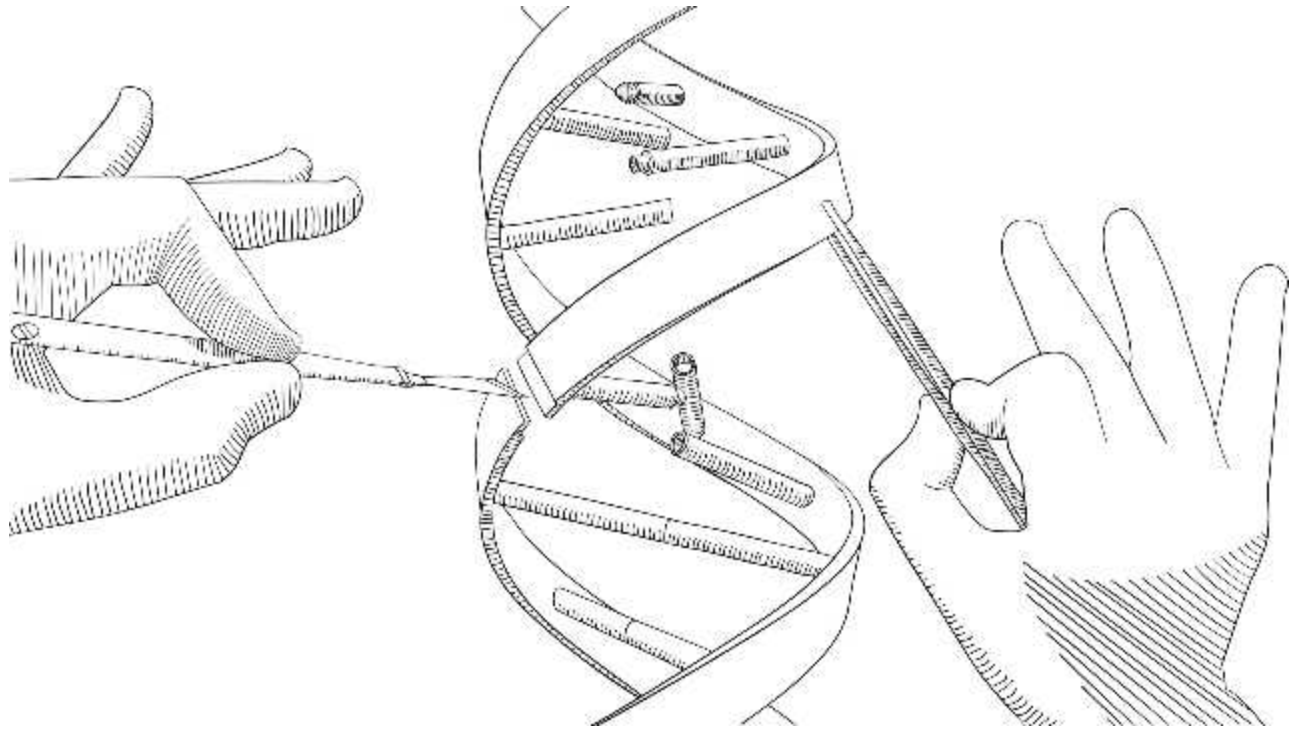
- İkincisi klinik etik olarak adlandırılmaktadır.
- Bu da hastaları tedavi etmek için günlük verilecek ahlaki kararlarda kendini göstermektedir. Bir hastaya acilen ne yapılması gerektiğine karar vermeye çalışan bireysel vakalar üzerine odaklanır.
- Örneğin; bir hastadan suni solunum cihazı çıkarılmalı mıdır?
- Bu hasta karar vermede yetkili midir?
- Çok korkan bir kanser hastasına gerçekler anlatılmalı mıdır?
- Bu tür bireysel vakalar büyük tıbbi ve ahlaki belirsizlikleri ortaya çıkarmaktadır.
- Bu da teorik ve pratiğin karıştırılması gibi nasıl karar verme yöntemleri geliştirilmesi gerektiği problemini ortaya çıkaracaktır.
- Hastaya şu zamanda ne yapılabilir?
- Burada uygulayan uzmanların, diğer sağlık çalışanlarının ve hastaların tecrübeleri önemli bir yere sahiptir.
- Ancak böyle bir durumda daha çok ahlak alanında eğitilmiş kişilerle çalışmak gerekmektedir.

Biyoeitiğe Giriş

- Üçüncü biyoetik çeşidi düzenleyici ve önlem alıcı biyoetiktir.
- Düzenleyici ve önlem alıcı biyoetiğin amacı genel uygulama ve vakaların çeşitlerine göre uygulanmak için hazırlanmış klinik kural ve izlenecek yöntemleri uygulamaktır.
- Biyoetiğin bu alanı bireysel vakalar üzerine odaklanmaz.
- Düzenleyici ahlakın örneklerinden bazıları şunlardır. 1970'lerin başlarında yeni klinik ölümün tanımını uygulama çabası, tıbbı araştırmalarda insanların kullanımına dair yönergelerin geliştirilmesi ve hastane kuralları gibi uygulamalar düzenleyici biyoetiğe örnek teşkil etmektedir.
- Düzenleyici ahlak genelde geniş anlaşmaları yönetecek kanunları, kuralları, ilkeleri ve düzenlemeleri araştırır.
- Düzenleyici ahlakın amacı teorik düzenlemelerden daha ziyade pratik düzenlemelerdir.
- Hukuk ve siyasi bilimler biyoetik alanın bu çeşidinde oldukça önemlidir.
- Ancak düzenleyici ahlak teorik biyoetikle bağını koparmaz; hatta aralarında sürekli bir iletişim bulunması gerekir.
- Bu biyoetik çeşidi acil toplumsal problemlere ahlaki anlamda savunulabilir ve klinik anlamda mantıklı ve uygulanabilir yasal ve önlem alıcı çözümleri araştırır.

Biyoeitiğe Giriş

- Biyoetiğin son çeşidi ise kültürel biyoetikdir.
- Kültürel biyoetik, biyoetiği ifade edilen tarihi, ideolojik, kültürel ve sosyal bağlam ile ilişkilendirme çabasıdır. Biyoetikteki akımlar daha geniş kültürlere nasıl yansımaktadır?
- Ne tür ideolojik eğilimler biyoetiği destekleyen ahlak teorilerini açık ya da kapalı şekilde ortaya çıkarmaktadır?
- Özgür iradenin ahlak ilkesindeki önemi örneğin kültürel açıdan bireyselci toplumların politik ve ideolojik eğilimlerinde kendini açığa vuracağı söylenebilir.
- Aynı şekilde bireyselci olmayan toplumlarda ise özgür iradenin yerine dayanışma ve birlikteliğe daha çok önem verilecektir.
- Örneğin ataerkil geleneğin güçlü olduğu ülkelerde bazı karar verme durumlarında hastalara danışmak zorunlu olmayabilir.
- Bu durumda onlar bilgilendirilmiş onamı veya hastanın tercih meselesini ahlaki bir mesele olarak görmeyeceklerdir.

TEŞEKKÜRLER